

Äldre- och omsorgsnämnden

Svar på motion om förbättrad språkkompetens i välfärden

Äldre- och omsorgsförvaltningen

John Henriksson
Förvaltningschef

Beskrivning av ärendet

Peter Freij och Dick Bengtsson från Moderaterna har lämnat in en motion till kommunfullmäktige om förbättrad språkkompetens för personal inom välfärden. Motionärerna framhåller att det är grundläggande att kunna förstå och göra sig förstådd i verksamheter som riktar sig till personer med demenssjukdomar samt olika former av funktionsnedsättningar. Samspelet och samtalet mellan personalen och den som behöver stöd är grundläggande för kvaliteten i insatsen.

Motionärerna yrkar:

- Att förvaltningen utreder vilka insatser som behöver göras inom olika verksamheter för att höja personalens kompetens i svenska språket.
- Att Tyresö skapar förutsättningar för arbetsplatsförlagd språkutbildning för befintlig personal där man ska få språkträning och möjlighet till att utvecklas i svenska språket.
- Att Tyresö snarast inför språktest för anställning inom äldreomsorgen, hemtjänsten och LSS- verksamheten.

Motionen har remitterats till äldre- och omsorgsnämnden. Nämndens förslag till beslut behandlas av kommunstyrelsen. Kommunfullmäktige är sista beslutande instans och därmed den som bifaller, avslår eller besvarar motionen.

Kompetenskrav inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning

Äldreomsorgen vilar på värderingar i socialtjänstlagen och den nationella värdegrunden som syftar till att äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (5 kap 4 § SoL). Insatserna inom äldreomsorgen ska vara av god kvalitet och den äldre personen ska få ett gott bemötande. I socialtjänstlagens 3 kap. 3 § anges också att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning är personalens kompetens en viktig förutsättning för att kunna bidra till en god kvalitet i stöd, service och omsorg. Både i SoL och LSS finns bestämmelser om att personal inom socialtjänsten och stöd och service behöver ha den utbildning och erfarenhet som krävs för att utföra uppgifterna. Arbetsgivaren ansvarar för att rekrytera personal med rätt kompetens och att ge en bra introduktion till de nyanställda.

Socialstyrelsen utfärdar rekommendationer och allmänna råd när det gäller kompetens hos personal inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. För personal som i sin yrkesutövning ger personer med funktionsnedsättning stöd, service eller omsorg enligt SoL eller LSS gäller Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 2014:2.

I Coronakommissionens delbetänkande (SOU 2020:80) framhävs språkkunskaper hos omsorgspersonal som en viktig faktor för att säkerställa kvaliteten i äldreomsorgen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2021 en riktad satsning för att förbättra yrkessvenskan hos personal inom äldreomsorgen, till exempel vårdbiträden och undersköterskor, som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för det yrke de utövar.

Underlag från förvaltningen

Att förstå, samtala och göra sig förstådd är grundläggande i kommunikationen med brukare, anhöriga och bland medarbetare sinsemellan. Den information som rapporteras och dokumenteras påverkar planering, beslut och genomförande av insatser inom vård och omsorg och har stor betydelse för kvaliteten. En god kommunikation har också betydelse för arbetsmiljön. Inom omsorgen om personer med demenssjukdomar och olika kognitiva eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är kommunikationen av särskild vikt.

Äldre- och omsorgsförvaltningens bedömning är att kompetensen i Tyresö, både inom äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning, generellt är hög. Goda språkkunskaper i svenska ingår i kravprofilen vid rekrytering av vård- och omsorgspersonal till verksamheter både i kommunal och privat regi, all personal ska behärska svenska språket i tal och skrift. Uppföljningar av avtal med privata utförare görs löpande samt vid synpunkter eller klagomål. Förvaltningen har inte tagit emot synpunkter eller klagomål kring bristande språkkunskaper i verksamheterna.

Personal inom omsorgen har en varierande bakgrund vad gäller utbildning och erfarenhet liksom språkförutsättningar, till exempel utifrån modersmål, det kan också gälla läs- och/eller skrivsvårigheter. Medarbetarna har individuella kompetensutvecklingsplaner där kompetenshöjande insatser arbetas in om det finns behov.

Personal med andra modersmål än svenska utgör också en tillgång i verksamheterna då andra språk utöver svenska blir allt vanligare bland personer i behov av omsorg. Statistiska Centralbyrån, SCB, beräknar att utrikesfödda kommer att utgöra cirka 24 procent av Sveriges äldre befolkning år 2050 vilket innebär att äldreomsorgen kommer att behöva utveckla en bred språklig och kulturell kompetens.¹

Förvaltningen ser positivt på kompetenshöjande åtgärder som en del i att öka kvaliteten inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning och bevakar mer information om villkor och tilldelning av de medel som specifikt ska riktas för att förbättra yrkessvenskan hos personal inom äldreomsorgen.

Tyresö kommun har också tagit del av den statliga satsningen Äldreomsorgslyftet, vars syfte är att höja kompetensen i äldreomsorgen. Satsningen pågår 2020-2021 och innebär ett generellt kunskapslyft som kommer både brukare och medarbetare tillgodo, då ny och befintlig personal får möjlighet att genomgå utbildning till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid. Satsningen omfattar både kommunala och privata utförare.

Prövning av barnets bästa

Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa beaktas. Rätten att fritt uttrycka sina åsikter och att bli hörd är en grundläggande princip i barnkonventionen, och kommer till uttryck i artikel 12. Den ingår också i de lagar som är aktuella inom socialtjänsten. Barnet ska ges möjlighet till delaktighet genom att få relevant information, komma till tals och bli lyssnad på. Barnet har också rätt till inflytande utifrån ålder och mognad. En god

¹ Socialstyrelsens lägesrapport vård och omsorg om äldre 2020

kommunikation och goda språkkunskaper hos omsorgspersonal ligger även i barnets bästa.

Synpunkter från kommunala pensionärsrådet och kommunala rådet för funktionshinderfrågor

Äldre- och omsorgsförvaltningen har bjudit in kommunala pensionärsrådet och rådet för funktionshinderfrågor att inkomma med synpunkter.

Inkomna synpunkter biläggs ärendet.